

Faktory ovlivňující povědomí učitelů MŠ o programech sociálně-emočního učení

Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=302>.

Sociálně-emocionální učení

Sociálně-emocionální učení (SEL – z *anglického social-emotional learning*) je jednou ze základních součástí vzdělávání a vývoje člověka. Tento proces umožňuje jedincům osvojit si způsoby, jak uplatňovat nabyté zkušenosti a vědomosti k rozvoji zdravé identity, jak ovládat své emoce, jak dospět ke svým cílům, jak být empatický, jak se chovat ve vztazích a mnoho dalšího. V širším pojetí sociálně-emocionální učení slouží k získání a zlepšování sociálně-emocionálních kompetencí (CASEL, nedat.).

Rozvoj sociálně-emocionálních kompetencí (SEC – *social-emotional competence*) je podstatným základem pro úspěch dětí jak ve škole, tak i později během života. Výzkumy ukazují, že děti, které měly více rozvinuté SEC, dosahovaly ve škole lepších výsledků, navazovaly snadněji vztahy s vrstevníky a byly schopné se lépe adaptovat na školní prostředí, než tomu bylo u dětí s méně rozvinutými SEC. Americká organizace CASEL (*Collaborative for Academic, Social and Emotional Learning*) používá v souvislosti s rozvojem sociálně-emocionálních kompetencí model CASEL 5, který popisuje pět základních částí, které spadají do SEC (Weissberg et al., 2015):

- Sebeuvědomování (self-awareness)
- Seberegulace (self-management)
- Sociální citění (social awareness)
- Vztahové dovednosti (relationship management)
- Zodpovědné jednání (responsible decision making)

Programy rozvíjející SEL

Rozvoj sociálně-emocionálních kompetencí u dětí je důležitý i z pohledu prevence rizikového chování. S touto prevencí by se mělo začínat již ve velmi útlém věku, proto se velké množství programů, které cílí na rozvoj sociálně-emocionálních kompetencí, zaměřuje na děti již v předškolním věku (Palová, 2016).

K rozvoji SEC existuje velké množství zdrojů, ze kterých je možné čerpat. Existují různé pomůcky v podobě her, ale i kompletních programů, které se na komplexní rozvoj SEC zaměřují. Mezi nejvyužívanější programy na našem území patří Dobrý začátek (*The Incredible Years*), Druhý krok (*Second step*), o jehož rozšíření se u nás zasloužil tým z Katedry psychologie Univerzity Palackého, nebo

program Zipyho kamarádi. Nejznámějšími pomůckami jsou Emušáci (knihy a hračky pro rozvoj SEC), pexeso emocí a další (Vršťalová, 2022).

Výzkum povědomí o programech SEL

Přes velké množství programů a pomůcek zaměřujících se na sociálně-emoční učení nebylo zřejmé, nakolik jsou jednotlivé pomůcky a programy známé a využívané. Tuto skutečnost se snažila ve své bakalářské práci změnit Vršťalová (2022), která se zaměřila na předškolní pedagogy. Cílem její práce bylo zjistit, které programy a pomůcky jsou v předškolním prostředí napříč republikou známé a využívané. V závěru své práce poukazuje na nepříliš vysoké povědomí o programech zaměřujících se na SEL, totéž platí o jejich využívání. Data, která byla použita v bakalářské práci byla využita i pro naše účely.

Lineární regrese

Naším cílem bylo zjistit, do jaké míry je znalost jednotlivých programů SEL ovlivněná délkou praxe a také absolvováním vzdělávacích akcí, které se týkaly rozvoje SEC. Data byla pro bakalářskou práci získávána skrze online dotazník, ve kterém se respondenti vyjadřovali, zda znají a využívají následující programy a pomůcky pro rozvoj SEC: Druhý krok, Dobrý začátek, Emušáci, Schola Empirica, A Box Full of Feelings, Emoce ve hře, pexeso emocí a jiné. Tato data od 114 respondentů jsme za pomoci programu Statistica podrobili lineární regresi, ve kterém jsme za závisle proměnnou zvolili počet programů a pomůcek, které respondenti znali, nezávisle proměnnými byly délka praxe a počet vzdělávacích akcí zaměřujících se na SEL, které respondenti navštívili.

Z programu jsme získali p-hodnoty, které popisuje následující tabulka:

<i>Výsledné p-hodnoty</i>	
<i>Délka praxe</i>	0,053795
<i>Vzdělávací akce</i>	0,070050

Z výsledků je jasné, že více ovlivňují počet známých SEL programů a pomůcek právě vzdělávací akce, vliv délky praxe je o něco menší. Program Statistica určil jako počáteční hodnotu počtu známých programů a pomůcek na 2,36. Tuto hodnotu si můžeme představit jako hodnotu o trochu vyšší než průměrně známé 2 pomůcky, které znají respondenti „bez praxe a bez vzdělávacích aktivit“. Tato hodnota je zvyšována o 0,04 bodu délkou praxe. Vzdělávání zde má vyšší vliv, hodnotu zvyšuje o 0,26 bodu. Tomu můžeme rozumět tak, že za každý rok praxe navíc se zvyšuje počet známých programů a pomůcek o něco málo přes „čtvrt pomůcky“. Standardizovaný regresní koeficient poukazuje, že s každým dalším rokem praxe se zvyšuje výsledná hodnota o 0,18 směrodatné odchylky.

Koeficient determinance dosáhl hodnoty 0,08 a hodnota korigovaného koeficientu determinance je 0,06. Tyto výsledky poukazují na to, že s pomocí našich dvou regresorů, tedy s délkou praxe a četností navštívených vzdělávacích akcí, jsme schopni vysvětlit pouhých 6 % celkového rozptylu.

Koeficienty determinance

<i>Multiple R2</i>	0,081178
<i>Adjusted R2</i>	0,064472

Ukázalo se, že ani jeden z našich regresorů není signifikantně významným, tudíž nedoporučujeme s modelem dále pracovat. Na závěr je potřeba zmínit, že přes snahu získat nové informace z málo probádaného prostředí sociálně-emocionálního učení v předškolním prostředí je potřeba tuto oblast dále mapovat za pomoci vhodnějších prostředků, než je námi použitý model.

Reference

CASEL. (nedat.). *Fundamentals of SEL*. Získáno 12. ledna 2022, z <https://casel.org/fundamentals-of-sel/>

Palová, K. (2016). *Program Druhý krok jako nástroj sociálně-emocionálního učení*. Univerzita Palackého.

Vršťalová, E. (2022). *Povědomí předškolních pedagogů o programech sociálně-emocionálního učení*. [Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci]. Theses.

Weissberg, R. P., Durlak, J. A., Domitrovich, C. E., & Gullotta, T. P. (2015). Social and Emotional Learning: Past, Present and Future. V J. A. Durlak, C. E. Domitrovich, R. P. Weissberg, & T. P. Gullotta, *Handbook of Social and Emotional Learning: Research and Practise* (stránky 3-17). Guilford Press.